

VII. Svět 2003

Rok zkoušky americké síly

Irácká válka i to, co jí předcházelo, a i to, co po ní následuje, obsahuje plno paradoxních důkazů o výjimečném postavení Spojených států. Z této exkluzivity plynou jak výhody, tak nevýhody. Vojské tažení proti režimu Saddáma Husajna v Iráku bylo demonstrací, jaký pokrok udělala vojenská technologie a plánování, kterou mají k dispozici ozbrojené síly USA. Současně se ale projevily i slabosti, z nichž tu největší vyjadřuje věta, že Spojené státy jsou nyní schopny rozhodnout ve svůj prospěch kterékoli vojenské střetnutí, nedokážou ale samy o sobě vojenský úspěch proměnit v politické vítězství.

Nejnázorněji to dokázalo rychlé zhroucení režimu Saddáma Husajna v necelých třech týdnech od počátku bojů, které zvládly americké jednotky za bezprostřední britské pomoci. Po něm následovaly vleklé, především bezpečnostní problémy v Iráku, jejichž hromadění přimělo vládu Spojených států hledat podporu a spolupráci i u těch evropských zemí, které se jí v předchozích měsících kvůli rozdílným názorům na tažení v Iráku vzdálily, především u Francie a Německa.

Podobný protiklad, ale v opačném poměru vojenského výkonu a schopnosti shromáždit pro svůj cíl politickou podporu, se projevil i na východním břehu Atlantiku. Spojení Francie a Německa za asistence stálých členů Rady bezpečnosti OSN Ruska a Číny dokázalo zabránit přijetí rezoluce, která by odpovídala zájmům Spojených států, ale takovýto poměr sil neodradil Spojené státy od uskutečnění jejich záměru. Po rychlém pádu Bagdádu to v prvních týdnech vypadalo, že Paříž a Berlín čeká čistá zahraničněpolitická ztráta a průběh jarní schůzky skupiny osmi nejrozvinutějších zemí světa ve francouzském Evianu tomu také odpovídal.

Vršíci se problémy s poválečnou správou posaddámovského Iráku začaly Američany a Evropany stavět před důležitou otázkou: Začaly se jejich zájmy lišit natolik, že by mohli připustit destabilizaci Iráku či jej dokonce ponechat jeho osudu se všemi z toho vyplývajícími důsledky pro rovnováhu regionu se strategickými zásobami ropy a masami mnohdy protizápadně naladěného obyvatelstva? Závěr roku naznačoval, že dlouhodobě se zájmy spojenců na Blízkém východě shodují. Kdy a jak se tato shoda projeví, záleží na aktuálních okolnostech, například na startující kampani před prezidentskými volbami v USA, jež se konají v listopadu 2004. Pokud by se tématem kampaně měly stát neřešené potíže v Iráku, měl by Bílý dům zájem na pomoci evropských zemí, a to i těch, s nimiž se liší v názoru na oprávněnost použití síly proti režimu Saddáma Husajna.

Příklad Iráku ukazuje, že Spojené státy a jejich evropští spojenci dokážou vnímat své odlišnosti i dlouhodobou shodu. Vyvstává ale otázka, zda až podobný problém vyvstane v souvislosti například s vývojem zbraní hromadného ničení v komunistické Severní Koreji, nerozejdou se americké a evropské zájmy ještě více než v prvních měsících roku 2003.

Prosincové zadržení měsíce unikajícího iráckého diktátora představovalo důležitý psychologický moment sloužící jako důkaz, že okupační správa je schopna eliminovat potenciální vůdce vnitřního odporu. Ale až následující rok ukáže, zda tento efekt není dočasný, a zda většina odporu nemá už zdroj mimo vládnoucí struktury svrženého režimu.

Na konto pozitivních důsledků násilného svržení diktátorského režimu v Iráku lze připočítat změnu chování Libye. V roce 2003 přistoupila na dlouho nepředstavitelnou dohodu o odškodnění obětí leteckých atentátů z 80. let, a to i včetně přiznání odpovědnosti za jejich přípravu a organizaci. Vrcholem ústupků Muamara Kaddáfího bylo odhalení vlastních dřívějších plánů získat jaderné zbraně a veřejné zřeknutí se